

УДК 325.1(476)

С.В. Зенчанка,

аспірант кафедры паліталогіі і права БДПУ

ЗНЕСНЯ МІГРАЦЫЙНАЯ ПАЛІТЫКА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ: ЭТАПЫ СТАНАЎЛЕННЯ

Інтэнсіфікацыя працэсаў глабалізацыі прывяла да павелічэння маштабаў міграцыйных патокаў, уплыў якіх адчуваецца ў розных сферах грамадскага жыцця. У сувязі з гэтым у сістэме дзяржаўнага кіравання міграцыйнай палітыцы адводзіцца значнае месца. *Мэта артыкула* – раскрыццё сутнасці і найбольш значных задач знешняй міграцыйнай палітыкі Рэспублікі Беларусь, разгляд праблем яе фарміравання і рэалізацыі, вылучэнне этапаў станаўлення, ацэнка эфектыўнасці рэгулявання знешніх міграцыйных патокаў органамі дзяржаўнага кіравання, вызначэнне шляхоў удасканалення.

Розныя аспекты праблемы дзяржаўнага рэгулявання міграцыйных працэсаў у Рэспубліцы Беларусь знайшлі адлюстраванне ў шэрагу публікацый айчынных сацыёлагаў, эканамістаў, правазнаўцаў, гісторыкаў. Асабліваю ўвагу па гэтым кірунку прыцягваюць працы Л.П. Шахоцька, С.І. Арцюхіна, С.Л. Чарныша. У той жа час у айчыннай палітычнай навуцы дадзена праблема распрацавана недастаткова.

У сувязі з тым, што праблема рэгулявання міграцыйных патокаў знаходзіцца ў фокусе вывучэння шэрагу навук, існуе мноства вызначэнняў міграцыйнай палітыкі. Аднак, з пункта гледжання аўтара, найбольш усебакова і глыбока з паліталогічных пазіцый сутнасць міграцыйнай палітыкі адлюстравана ў трактоўцы, якую дае расійскі даследчык А.У. Дзямідаў. Ён вызначае дадзеную з'яву як сукупнасць навуковых палажэнняў, мэт, палітычных сродкаў і практычных мер, сукупнасць і ўзаемадзеянне асноўных складовых (канцэптуальнай асновы, заканадаўча-прававой базы і арганізацыйна-ўпраўленчай сістэмы), з дапамогай якіх здзяйсняецца рэгуляванне міграцыйных працэсаў, гэта значыць, адносін паміж дзяржавай, грамадзянамі гэтай дзяржавы, асобамі, якія перасяляюцца на тэрыторыю дадзенай дзяржавы (мігрантамі) з мэтай захавання інтарэсаў дзяржавы і забеспячэння правоў грамадзян прымаючай краіны і мігрантаў [1, с. 46].

Пад рэгуляваннем (кіраваннем) міграцыі разумеецца комплекс мер па стымуляванні ці абмежаванні перамяшчэнняў людзей у аб'ёмах і кірунках, якія адпавядаюць бягучым і перспектывным патрабаванням краіны і забяспечваюць рэалізацыю правоў мігрантаў.

Мэты міграцыйнай палітыкі абумоўлены ўзрастаючым уплывам міграцыі на розныя сферы грамадскага жыцця. На погляд аўтара, першапачатковай задачай у дадзеным кірунку з'яўляецца абарона нацыянальнай бяспекі і нацыянальных інтарэсаў, якая ўключае ў сябе падтрыманне дзяржаўнага суверэнітэту над усёй тэрыторыяй, мінімізацыю наступстваў нелегальнай міграцыі, стабільнае сацыяльна-эканамічнае, дэмаграфічнае, палітычнае, культурнае развіццё. Пры выпрацоўцы міграцыйнай палітыкі важнае значэнне мае таксама выкананне міжнародных абавязкаў па рэалізацыі правоў бежанцаў і іншых катэгорый мігрантаў.

На гэтым этапе адбываецца палітызацыя міграцыйных працэсаў, што ў выніку іх нерэгулюемасці і адсутнасці ці недастатковасці дзяржаўнага кантролю вядзе да негатыўных наступстваў.

Нелегальная міграцыя з'яўляецца адной з пагроз нацыянальнай бяспекі, паколькі нерэгулюемы міграцыйны паток звязаны з незаконным абаротам наркатыкаў, зброі, кантрабандных тавараў, гандлем людзьмі. У той жа час нелегальная міграцыя стымулюе рост ценявой эканомікі і дэмпінг заробтнай платы, стварае ўмовы для карупцыі і парушэння правоў мігрантаў, фарміруе замкнутыя нацыянальныя дыяспары і ўзмацняе напружанасць у прымаючым грамадстве. Крыміналізацыя нелегальнай міграцыі – праблема, якая востра стаіць перад усёй сусветнай супольнасцю. Дадзена з'ява актуальная і для нашай краіны. Геапалітычнае становішча Беларусі абумоўлівае праходжанне міграцыйных патокаў з краін Азіі і Афрыкі ў краіны ЕС. Такім чынам, перад дзяржавай стаіць задача выпрацоўкі эфектыўных механізмаў спынення нелегальнай міграцыі і мінімалізацыі яе наступстваў.

У той жа час сучасная дэмаграфічная сітуацыя характарызуецца недахопам магчымасцей натуральнага прыросту насельніцтва і працоўных рэсурсаў краіны, роляй міграцыі як адзінай крыніцы для вырашэння дадзенай праблемы. Прычым, па падліках спецыялістаў, толькі для падтрымання стабільнай колькасці насельніцтва на працягу наступных сарака гадоў неабходна, каб міграцыйны паток складаў не менш чым 50 тыс. чалавек у год, што, зыходзячы з сучаснага сацыяльна-эканамічнага становішча, немагчыма [2, с. 315–316]. Таму перад кампе-

тэнтнымі дзяржаўнымі органамі і айчынай навуковай супольнасцю стаіць задача выпрацоўкі механізмаў аптымізацыі міграцыйных працэсаў. Акрамя таго, неабходна стварэнне ўмоў для аптымальнага перамяшчэння рабочай сілы ў межах Беларусі ў адпаведнасці з патрабаваннямі развіцця і размяшчэння прадукцыйных сіл краіны.

У межах сацыяльна-эканамічнай праблемы, важнейшая роля ў якой належыць развіццю чалавечага патэнцыялу, вялікае значэнне мае ўключэнне рэспублікі ў міжнародны рынак працы. Асабліваю ўвагу пры гэтым трэба звярнуць на стварэнне механізма пераўтварэння незваротнай працоўнай міграцыі за мяжу ў зваротную.

У межах уключэння рэспублікі ў міжнародны рынак працы перад урадам стаяць задачы павышэння канкурэнтаздольнасці айчынай рабочай сілы, эфектыўнасці кантролю за працоўнай міграцыяй, паляпшэння выніковасці сістэмы інфармацыйнага забеспячэння ўліку міграцыйных патокаў і арганізацыі маніторынгу міграцыйнай сітуацыі, пашырэння міграцыйнага супрацоўніцтва ў сферы працоўнай міграцыі і абароны сацыяльна-эканамічных правоў і свабод суайчыннікаў за мяжой. Паколькі асноўныя міграцыйныя перамяшчэнні адбываюцца ў межах СНД, перш за ўсё ў ЕўрАзЭС, важнае значэнне неабходна надаць фарміраванню адзінага легальнага рынку працы. У той жа час у апошнія гады, зыходзячы з пазіцый перспектыву дэмаграфічнага развіцця, перад уладнымі структурамі выступае праблема якасці мігрантаў. Справа ў тым, што ў Беларусь вяртаецца пажылое насельніцтва, што павышае выдаткі грамадства па забеспячэнні яго сацыяльнай абароны, адбіваецца на пагаршэнні паказчыкаў Беларусі па працягласці сярэдняга жыцця. Выязжаюць жа найбольш кваліфікаваныя і перспектывныя ў дэмаграфічным плане развіцця працоўнага патэнцыялу спецыялісты.

Важнай задачай таксама з'яўляецца выкананне міжнародных абавязкаў урадам у адносінах да бежанцаў і іншых катэгорый мігрантаў. У дадзеным кірунку адбываецца ўдасканаленне міграцыйнага заканадаўства, форм і метадаў працы з бежанцамі і іншымі катэгорыямі мігрантаў.

Фарміраванне, станаўленне і развіццё міграцыйнай палітыкі праходзіла ў тры этапы. Крытэрыямі іх вылучэння стала прыняцце нарматыўна-прававых актаў, накіраваных на рэгуляванне пэўных міграцыйных патокаў, і фарміраванне дзяржаўных структур, мэтай якіх было кіраванне міграцыйнымі працэсамі. Асаблівае першае, які ахапіў 1991–1997 гг., было

рашэнне праблем вымушанай міграцыі і рэпатрыяцыі, другога – 1998–2005 гг. – станаўленне і развіццё заканадаўства ў галіне рэгулявання працоўнай міграцыі, трэцяга – 2006–2010 гг. – накіраванасць арганізацыйных і заканадаўчых намаганняў па аптымізацыі міграцыйных працэсаў з мэтай забеспячэння нацыянальнай бяспекі і, у першую чаргу, паспяховага сацыяльна-эканамічнага і дэмаграфічнага развіцця.

У выніку распаду Савецкага Саюза і абвешчэння незалежнасці Рэспублікі Беларусь перад органамі дзяржаўнай улады паўстала задача фарміравання ўласнай міграцыйнай палітыкі. Першая палова 1990-х гг. характарызавалася асаблівай інтэнсіўнасцю міграцыйных працэсаў, з'яўленнем новых катэгорый мігрантаў, бежанцаў, вымушаных перасяленцаў, рэпатрыянтаў, працоўных-мігрантаў, якія радыкальна адрозніваліся ад ранейшых па колькасці і якасных паказчыках і па накіраванасці. Усе гэтыя працэсы адбываліся на фоне нарматыўна-прававога і арганізацыйнага станаўлення міграцыйнай палітыкі, пошуку і выпрацоўкі адекватных механізмаў кантролю і рэгулявання міграцыі. Міграцыйны абмен у асноўным праходзіў з краінамі былога СССР. Міграцыя ў далёкае замежжа была прадстаўлена ў сваёй большасці вяртаннем яўрэяў на сваю гістарычную радзіму, у Ізраіль.

Першым крокам у фарміраванні міграцыйнага заканадаўства стала прыняцце Закона аб грамадзянстве ў кастрычніку 1991 г. Ён даваў права суайчыннікам і іх дзецям, якія пражываюць за мяжой, атрымліваць беларускае грамадзянства, у той жа час ніхто з грамадзян краіны не мог быць адвольна пазбаўлены грамадзянства. У маі 1993 г. быў прыняты Закон аб парадку ўезду грамадзян Беларусі і выезду з яе (уступіў у дзеянне 1 студзеня 1994 г.), які садзейнічаў часовай працоўнай міграцыі ў замежныя краіны.

Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, якая была прынята Вярхоўным Саветам 15 сакавіка 1994 г., замацавала за грамадзянамі права «свабодна перамяшчацца і выбіраць месца жыхарства ў межах Рэспублікі Беларусь, выязжаць з яе і бесперашкодна вяртацца» [3]. Яна замацоўвала права на абарону сваіх грамадзян як на тэрыторыі Беларусі, так і за яе межамі.

У выніку міграцыйнага абмену БССР з іншымі савецкімі рэспублікамі, па даных перапісу 1989 г., за межамі краіны пражывала 2,1 млн беларусаў [4, с. 11]. Міжэтнічныя, нацыянальныя, палітычныя, культурныя канфлікты, а таксама сацыяльна-эканамічны крызіс у рэспубліках былога СССР прывялі да з'яўлення ў

Беларусі новай катэгорыі мігрантаў – бежанцаў. Так, калі ў 1992–1994 г. у Беларусі было 25 тыс. прэтэндэнтаў на статус бежанца, то ў 1998 г. іх было больш за 30 тыс. чалавек. Дадзеная праблема патрабавала заканадаўчага і арганізацыйнага вырашэння. У сувязі з гэтым у краіне быў прыняты Закон аб бежанцах, які ўступіў у дзеянне з чэрвеня 1995 г.

Міжнароднаму супрацоўніцтву ў вырашэнні праблем бежанцаў надаецца прыярытэтная значэнне пры правядзенні знешняй палітыкі. Рэспубліка Беларусь далучылася да Канвенцыі ААН 1951 г. і Пратакола 1967 г. аб статусе бежанцаў. У 1995 г. у рэспубліцы было адкрыта Прадстаўніцтва Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў.

Усведамленне магчымасці вырашэння міграцыйных праблем толькі сумеснымі намаганнямі спрыяла актыўнаму міжнароднаму супрацоўніцтву рэспублікі ў гэтай сферы. Беларусь стала членам Міжрадавай арганізацыі па міграцыі (у снежні 1996 г. у Мінску адкрылася яе прадстаўніцтва), прымае ўдзел у Кансультатыўным савеце па працы, міграцыі і сацыяльнай абароне насельніцтва краін-удзельніц СНД (1996 г.), падпісала ў 1998 г. Пагадненне краін СНД аб супрацоўніцтве ў барацьбе з незаконнай міграцыяй (ратыфікавана ў 1999 г.).

Яшчэ адной асаблівасцю сярэдзіны 1990-х гг. было заключэнне двухбаковых пагадненняў паміж зацікаўленымі краінамі аб накіраванні рабочай сілы як формы арганізацыі рэгулявання міграцыі. Мэтай іх была абарона сацыяльна-эканамічных правоў працоўных-мігрантаў. Тэндэнцыя заключэння такіх дагавораў атрымала працяг і ў наступныя перыяды. За перыяд незалежнасці Беларусь заключыла пагадненні аб часовай працоўнай дзейнасці з Рэспублікай Малдова (1994 г.), Украінай (1995 г.), Рэспублікай Польшча (1995 г.), Літоўскай Рэспублікай (1996 г.), Рэспублікай Казахстан (1997 г.), Рэспублікай Арменія (2000 г.), Рэспублікай Азербайджан (2007 г.). Важнейшай вяхой першага перыяду стала будаўніцтва Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі. Прынятыя пагадненні ў дадзеным кірунку забяспечылі свабоднае перамяшчэнне насельніцтва па саюзнай тэрыторыі. Пастанова Кабінета Міністраў Беларусі ад 1 жніўня 1996 г. здымала фактычна з грамадзян Расійскай Федэрацыі статус іншаземца, забаранялася якая-небудзь іх дыскрымінацыя. У сваю чаргу, Федэральная міграцыйная служба Расіі з 1996 г. змяніла дазваляльны парадак працаўладкавання беларускіх грамадзян на рэгістрацыйны, што значна павялічыла прыток працоўных-мігрантаў з Беларусі.

Паралельна праходзіла і арганізацыйнае афармленне механізмаў кантролю і рэгулявання міграцыйных патокаў. Галоўным органам улады, які адказваў за гэту сферу, стала Дзяржаўная міграцыйная служба пры Дзяржаўным камітэце па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва. У адпаведнасці з Палажэннем аб Дзяржаўнай міграцыйнай службе, якое было зацверджана ўрадам у жніўні 1993 г., асноўнымі яе задачамі вызначаліся выпрацоўка і рэалізацыя дзяржаўнай палітыкі ў сферы міграцыі насельніцтва, каардынацыя і кантроль дзейнасці ўсіх структур (дзяржаўных, грамадскіх, камерцыйных) па пытаннях міграцыі, у тым ліку і знешняй, абмену працоўнымі рэсурсамі. У адпаведнасці з палажэннем створаны і дзейнічаюць тэрытарыяльныя органы па міграцыі пры камітэтах па працы пры аблвыканкамах і Мінгарвыканкаме. У складзе Савета Міністраў з'явілася эміграцыйная служба [4, с. 2–3].

У студзені 1997 г. Дзяржаўная міграцыйная служба Міністэрства працы была рэарганізавана ў Камітэт па міграцыі пры Міністэрстве працы.

Такім чынам, першы этап у станаўленні міграцыйнай палітыкі, які ахапіў 1991–1997 гг., можна назваць арганізацыйным. На ім праходзіла выпрацоўка і фарміраванне асноўных нарматыўна-прававых і арганізацыйных рычагоў рэгулявання міграцыі і, перш за ўсё, праблем рэпатрыяцыі беларусаў і вымушаных мігрантаў. Асноўныя намагання дзяржаўных органаў былі накіраваны на вырашэнне праблем бежанцаў, рэпатрыянтаў, вымушаных мігрантаў. Аб гэтым сведчыць той факт, што ў рэспубліцы ўводзіліся законы, якія рэгламентавалі вымушаную міграцыю. Закон аб бежанцах быў прыняты ў 1995 г., а «Аб знешняй працоўнай міграцыі» толькі ў 1998 г. У гэты ж перыяд адбылося арганізацыйнае станаўленне дзяржаўных органаў, мэтай якіх быў кантроль і рэгуляванне міграцыйных працэсаў.

Пачынаючы з другой паловы 1990-х гг. і да нашага часу усё большую значнасць атрымлівае працоўная міграцыя. Зыходзячы з гэтага, другі этап характарызаваўся далейшым арганізацыйным афармленнем міграцыйнай палітыкі і прыняццем законаў, накіраваных на канчатковае афармленне міграцыйнага заканадаўства, асабліва ў сферы працоўнай міграцыі, які адказваў міжнародным нормам і правілам. У 1998 г. быў прыняты Закон Рэспублікі Беларусь «Аб знешняй працоўнай міграцыі», а таксама Пастанова «Аб зацвярджэнні правілаў знаходжання іншаземных грамадзян і асоб без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь», Палажэнне «Аб парадку дэпартацыі

іншаземных грамадзян і асоб без грамадзянства», Палажэнне аб парадку выдачы суб'ектам гаспадарання спецыялізаваных дазволаў на прыцягненне ў Беларусь іншаземнай рабочай сілы і на ажыццяўленне дзейнасці, якая звязана з працаўладкаваннем грамадзян рэспублікі за мяжой (1998 г.). Канцэптальнае ўсведамленне міграцыйных праблем і неабходнасць рэгулявання міграцыйных працэсаў у нацыянальных інтарэсах прывяло да прыняцця Пастановы Савета Міністраў ад 8 красавіка 1998 г. аб рэалізацыі Дзяржаўнай міграцыйнай праграмы. Кантроль за яе выкананнем быў ускладнены на міжведамасную камісію па пытаннях міграцыі пры Савеце Міністраў. Мэтай дзяржаўнай міграцыйнай палітыкі на дадзеным этапе стала ўключэнне рэспублікі ў міжнародны рынак працы, абарону сацыяльна-эканамічных правоў суайчыннікаў за мяжой.

Павелічэнне міграцыйнага патэнцыялу беларусаў, немагчымасць у мностве выпадкаў легальнага працаўладкавання за мяжой і геапалітычнае становішча рэспублікі, якое абумоўлівае праходжанне міграцыйных патокаў па яе тэрыторыі, накіраваных у краіны ЕС, прывялі да з'яўлення і шырокага распаўсюджвання такой з'явы, як нелегальная міграцыя. Нелегальная міграцыя, як ужо вышэй было адзначана, з'яўляецца адной з асноўных пагроз нацыянальнай бяспецы краін свету. Для эфектыўнага вырашэння дадзенай праблемы неабходны сумесныя намаганні ўсіх зацікаўленых краін. У дадзеным кірунку паспяхова развіваецца супрацоўніцтва ў межах СНД. У сакавіку 1998 г. краіны Садружнасці Незалежных Дзяржаў падпісалі Дамову аб супрацоўніцтве ў барацьбе з нелегальнай міграцыяй, зацвердзілі Палажэнне «Аб агульнай базе даных аб незаконных мігрантах».

У гэты час адбылася рэарганізацыя Камітэта па міграцыі пры Міністэрстве працы, які быў пераўтвораны ў снежні ў Дэпартамент па міграцыі Міністэрства працы і сацыяльнай аховы.

Трэці этап развіцця міграцыйнай палітыкі Рэспублікі Беларусь пачаўся ў сярэдзіне 2000-х гг., калі востра і актуальна перад кіруючымі органамі стала дылема рашэння сацыяльна-эканамічных, дэмаграфічных праблем сродкамі міграцыйнай палітыкі. У дадзены перыяд была распрацавана Канцэпцыя дзяржаўнай міграцыйнай палітыкі і Дзяржаўная міграцыйная праграма на 2006–2010 гг. У гэты ж час айчыннымі навукоўцамі і кіраўнікамі ўсведамляецца і абгрунтоўваецца роля міграцыйных працэсаў у развіцці чалавечага патэнцыялу. Павелічэнне нелегальных і няўлічаных афіцыйнай статыс-

тыкай эміграцыйных патокаў працоўных з рэспублікі і праходжанне па тэрыторыі незаконных транзітных міграцыйных патокаў актывізавала дзейнасць транснацыянальных груп арганізаванай злачыннасці, якая спецыялізуецца на гандлі людзьмі. У сувязі з гэтым сучасны этап таксама характарызуецца актыўнай барацьбой урада Рэспублікі Беларусь з гандлем людзьмі. Наша краіна выступае з ініцыятывамі па спыненні і процідзеянні гандлю людзьмі на сусветнай арэне.

У мэтах прыняцця эфектыўных захадаў па папярэджанні гандлю людзьмі, асабліва жанчынамі і дзецьмі, ахове жыцця, здароўя, свабоды і іншых канстытуцыйных правоў грамадзян Беларусі 9 сакавіка 2005 г. быў прыняты Дэкрэт № 3 «Аб некаторых мерах па процідзеянні гандлю людзьмі». З 5 лютага 2006 г. уступіў у сілу Закон «Аб прававым становішчы іншаземных грамадзян і асоб без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь», які прадугледжваў сутнаскае ўзмацненне жорсткасці працэдур уезду, прабывання і выезду з тэрыторыі краіны асобных катэгорый іншаземных грамадзян і асоб без грамадзянства. З мэтай выяўлення міграцыйнага патэнцыялу, прагназавання выезду навукоўцаў, выпрацоўкі мер па замацаванні і вяртанні ў рэспубліку навуковых і навукова-педагагічных кадраў Савет Міністраў 28 верасня 1999 г. прыняў пастанову «Аб стварэнні цэнтра маніторынгу міграцыі навуковых і навукова-педагагічных кадраў у Рэспубліцы Беларусь».

Галоўная роля ў кіраванні міграцыйнымі працэсамі належыць Міністэрству ўнутраных спраў, якое рэалізуе міграцыйную палітыку ва ўзаемадзеянні з іншымі міністэрствамі і дзяржаўнымі органамі (Міністэрства замежных спраў, Міністэрства аховы здароўя, працы і сацыяльнай абароны насельніцтва, юстыцыі, адукацыі, памежнай службы і інш.). Асноўнай структурнай адзінкай МУС, якая займаецца пытаннем рэалізацыі міграцыйнай палітыкі, з'яўляецца з канца 2003 г. Дэпартамент па грамадзянстве і міграцыі, Міністэрства працы і сацыяльнай аховы насельніцтва і структурныя адзінкі ўнутраных спраў, якія займаюцца пытаннямі паспартна-візавай службы.

Урад і Нацыянальны сход Рэспублікі Беларусь правялі значную работу ў галіне рэгулявання міграцыйных працэсаў. Былі распрацаваны Канцэпцыя дзяржаўнай міграцыйнай палітыкі і Дзяржаўная міграцыйная праграма на 2006–2010 гг., а таксама праграма Нацыянальнай дэмаграфічнай бяспекі Рэспублікі Беларусь на 2007–2010 гг., якая змяшчае падпраграму «Аптымізацыя міграцыйных працэсаў». У гэтай галіне дзейнічаюць 30 нарма-

тыўна-прававых актаў, у тым ліку законы «Аб бежанцах», «Аб іміграцыі», «Аб грамадзянстве Рэспублікі Беларусь», «Аб прававым становішчы грамадзян і асоб без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь». Такім чынам, можна казаць аб сфарміраванасці міграцыйнага заканадаўства, якое адказвае міжнародным стандартам. Сфарміраваны і паспяхова дзейнічаюць дзяржаўныя органы ў галіне міграцыі. У той жа час усведамленне значнасці аптымізацыі міграцыйных працэсаў у вырашэнні праблем сацыяльна-эканамічнага, дэмаграфічнага, устойлівага палітычнага развіцця патрабуе далейшага ўдасканалення міграцыйнай палітыкі.

ЛІТАРАТУРА

1. Демидов, А.В. Формирование современной миграционной политики Российской Федерации и сотрудничество с международными организациями / А.В. Демидов. – М., 2003. – 143 с.

2. Шахотько, Л.П. Модель демографического развития Республики Беларусь / Л.П. Шахотько. – Минск: Бел. наука, 2009. – 439 с.
3. Емельянова, А.А. Миграционный обмен в рамках союзного государства Россия-Беларусь и его последствия: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / А.А. Емельянова; Институт социально-политических исследований РАН. – М., 2004. – 21 с.
4. Кавалёва, Л.А. Дзяржаўная міграцыйная палітыка Рэспублікі Беларусь: метады, матэрыялы / Л.А. Кавалёва. – Мінск: МДУ імя А.А. Куляшова, 2004. – 18 с.

SUMMARY

The basic stages of formation and development of an external migratory policy of the Republic of Belarus are considered in the article. The detailed characteristic of each of stages is given. Process of formation of standard-legal base of the migratory policy, creation of the state bodies, called to put it into practice are analyzed.

Паступіў у рэдакцыю 14.06.2011 г.